

ABD Uyruklu Öğrencilerin A1 Düzeyinde Türkçe Ünlü Sesletiminde Karşılaştıkları Ortak Sorunlar, Koç Üniversitesi Örneği

Tuba DEMİR

İsmail GÜLEÇ*

Özet

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde yapılan araştırma ve çalışmalara göre öğreticilerin ve öğrencilerin yaşadıkları güçlüklerin başında başında alfabe ve sesletim sistemi gelmektedir. Özellikle A.1 başlangıç seviyesinde büyük önem taşıyan alfabe ve sesletim çalışmalarına gereken önemin verilmemesi, kalıcı telaffuz sorunlarına ve iletişimsel yeterliliğe ulaşmada büyük sıkıntılara neden olmaktadır. Bu anlamda çalışma Koç Üniversitesi'nde Yabancı Dil Olarak Türkçe öğrenen 27 Amerika uyruklu öğrencinin Türkçedeki ünlü sesbirimlerin sesletiminde yaşadıkları ortak güçlükleri ve hataların nedenlerini, sesbirimleri oluştururken hangi dilden yararlandıklarını araştırmak üzere yapılmıştır. Araştırma yöntemimiz durum çalışması olup veriler kodlandıktan sonra betimsel olarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin hangi ünlü sesbirimleri doğru olarak sesletmekte ve yazmakta güçlük çektikleri bağımlı değişken, belirlenmiştir. Öğrencilere bu bilgileri içeren bilgi formları doldurtulmuş, her öğrenciye birbirinden farklı ancak benzer sesletimleri olan ve düzeye uygun olarak her biri önses, iç ses ya da son ses olarak en fazla iki ünlü içeren onar 10 sözcük okutulmuş ve ses kayıtları alınmış, ayrıca aynı özellikte diğer 10 sözcük de dikte yöntemiyle yazdırılmıştır. Daha sonra bu veriler kodlanarak analiz edilmiştir. Her bir katılımcı ile ayrı ayrı görüşülmüş ve veri toplama işlemi yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, alfabe, ünlü sesbirim, sesletim.

* Prof.Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, igulec@sakarya.edu.tr

1. GİRİŞ

Türkçe sözlükte dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kullandıkları kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma (TDK, 2005: 526) şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka deyişle insanlar arasında sözlü ya da yazılı bir anlaşma aracıdır. Sözlü bir anlaşma aracı olarak ele alındığında dilde esas olan sestir ve seslerin belli bir sistem dahilinde ifadeye dönüşmesiyle konuşma gerçekleşir. Her dilin kendine özgü bir ses sistemi vardır. Ses düzeni dilde var olan sesler ve bu seslerin niteliklerini ifade eder. “Bir dilin başka dillerden ayrılan yönlerinden biri, onun ses düzenidir. Bir dil başkasından eğer bir yakınlıkları, bir akrabalıkları yoksa seslerin niteliği açısından tamamıyla ayrılır.” (Aksan, 2006: 19) Yazılı olarak ele alındığında ise esas olan harfler ve alfabedir. “Alfabe bir dilin seslerini ifade etmek için kullanılan işaretler sistemidir.” (Özkan, 2001: 78) Alfabe “Bir dilin seslerini gösteren, belli bir sıraya göre dizilmiş belli sayıda harfin bütünü, yazı, abece” olarak, harf ise “Dildeki bir sesi gösteren ve alfabe oluşturulan işaretlerden her biri, kod” olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2005: 72-768) Bir dilin öğretilmesinin temel adımı dilin ses ve harf boyutunda öğretilmesidir.

Yabancı dil öğrenmek hedef dört beceride iletişimsel yeterliliğe ulaşmayı gerektirir. İnsanın doğası gereği iletişimin temeli konuşma olduğu için öncelikle konuşma becerisi ele alınmalıdır. İletişimin sağlanması da sesbirimlerden oluşan sözcüklerin doğru üretilmesiyle gerçekleşir. Hedef dilin seslerini ve seslerin yazılı simgeleri olan harflerin sesletimlerini doğru şekilde öğrenmeyen bir öğrenci, başta konuşma olmak üzere tüm temel becerileri geliştirmekte de güçlük yaşayacağı için sağlıklı bir iletişim kurmakta da başarısız olacaktır. Bilindiği üzere tüm dünya sesleri ortak seslere sahiptir. Seslerden oluşan anlamlı yapılar dilleri birbirinden ayırır. Seslerin yazıdaki karşılıkları olan harfler de farklı dillerde aynı sesleri gösterebilir. (Öksüz, 2011: 76) Ancak diller arasında seslerin karşılıkları her zaman olmayabilir ya da aynı sesler farklı yazılı simgelerle ifade ediliyor olabilir. Ergenç (2002) dünyadaki her dilin kendine özgü aynı, benzer ve/veya farklı sesletime sahip olduğunu belirtmektedir. Bu durum yabancı dil (D2-D3) öğrenen öğrencilerin öğrenmekte oldukları dilde konuşmayı gerçekleştirirken isteyerek veya istemeden anadillerinden (D1) olumlu ya da olumsuz aktarma yapımları olarak kendini göstermektedir. Örneğin farklı dillerde yazılıştaki karşılığı aynı ya da benzer olan sesbirimlerin sesletimi tamamen birbirlerinden farklı olabilir. Her ne kadar diller ortak seslerde buluşsa da bazı dillerde var olan sesbirimler diğer

bazı dillerde bulunmayabilir. Dolayısıyla D2-D3 sesbirimlerinin D1’de var olmayışı sesbirimlerin ses ve yazı boyutunda edinimini zorlaştırmaktadır. Bu anlamda D1 ile D2-D3 arasında sesbirimsel benzerlikler ya da farklılıklar sesletim güçlüklerine neden olmaktadır. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi (YTÖ) alanında gerek öğreticinin gerekse öğrencilerin yaşadığı güçlüklerin başında sesletim gelmektedir. Türkçe ünlüleri çok çeşitli ve bol olan bir dildir. (Özkan, 2001: 84) Türkçedeki ünlü zenginliği, ses çeşitliliği ve ses uyumları bu dilin öğreniminde bazı güçlükler neden olur.

Karababa (2009), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Karşılaşılan sorunlar” adlı çalışmada yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken sözcüklerin sesletimiyle ilgili yaşadığı bazı sorunların daha çok anadillerin ses ve abecesinin farklılığından kaynaklanan sorunlar olduğunu belirtmektedir. Yapılan görüşmelerde öğretim elemanları, dillerin farklı ses yapılarından kaynaklanan öğrenme sorunlarını aşmak için çeşitli araştırmalar yaptıklarını ancak bunların yeterli olmadığını bazen ileri kurlarda bile sesletimle ilgili sorunlar yaşandığını dile getirmişlerdir.

Yelok ve Büyükkız (2009), “Türkçe Öğrenen Yabancıların Okuma Sırasında Yaptıkları Hatalar Üzerine Tespitler” isimli çalışmalarında araştırmaya katılan öğrencilerin yaptıkları seslendirme hataları incelendiğinde en çok hatayı “ö” sesinde yaptıkları, bunu takip eden diğer sesletim hatalarının ise sıklık sırasına göre “ü,ı,j,a” seslerinde yapıldığı belirtilmektedir. Yabancılar Türkçe öğretirken ilk basamağı oluşturan alfabenin ve harflerin öğretiminde öncelikle kendi dillerindeki alfabenin ses özelliklerinin çok iyi bilinmesi gerektiği, bir dili diğer dillerden ayıran en önemli özelliklerden birinin de ses yapısı olduğu vurgulanmaktadır.

Çağlayan (2010), “Arnavutluk’ta Türkçe Öğrenenlerde Karşılaşılan Telaffuz Hatalarının Sebepleri ve Çözüm Yolları” adlı çalışmada Türkçe öğrenen Arnavutlarda da başkaları gibi telaffuz hataları ile karşılaşıldığını, bu durumun her dilde aynı seslerin bulunmamasından, Türk ve Arnavut alfabelerinin kök itibarı ile aynı alfabeden faydalanması ile birlikte bazı harflerin farklı sesleri karşılamasından, bu dile geçen çok sayıda Türkçe kelimenin burada ses değişikliğine uğrayarak kullanılmasından kaynaklandığını belirtmektedir.

Şengül (2014), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Alfabe Sorunu” adındaki çalışmasında Arap alfabesini kullanan yabancı uyruklu öğrencilerin ünlüleri kimi zaman birbirinin yerine kullandıklarını, kimi zamanda hiç kullanmadıkları-

nı, Azeri öğrencilerin “ı, i, o, ö, u, ü” seslerinde sıkıntı yaşadıklarını ve bu durumun Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi arasındaki fonolojik farklılıklara uyum sağlayamamalarından kaynaklanmış olabileceğini tespit etmiştir. Ayrıca Somalili, Endonezyalı, Nijeryalı ve Mozambikli öğrencilerin “ı, ö, ü” seslerinde sıkıntı yaşadıklarını ve durumun bu harflere karşılık gelen seslerin öğrencilerin ana dillerinde bulunmamasından kaynaklandığını ifade etmiştir.

Tüm (2014), “Çok Uluslu Sınıflarda Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sesletim Sorunları” adlı çalışmasında sesli harfle başlayan sözcüklerin sözbirimlerinin sesletilmesinde ülkeler arasında hem farklılık hem benzerlikler bulunduğunu ve dil aileleri göze alındığında benzerliklerin dikkat çekici olduğunu vurgulamaktadır. Çalışma gurubundaki öğrenciler Türkçe sembollerin nasıl sesletildiklerini bilmediklerinden verilen metni okurken sesleri doğal algılarıyla Türkçeye taşıdıklarını, başka dillerde olmayan sesbirimlerden “ö, ü, ı” harflerini kendi dil alfabelerindeki sesbirimlere göre seslettiklerinin varsayıldığını belirtmektedir. Yapılan görüşmelerde öğrencilerin özellikle sesli harflerle başlayan sözcükleri sesletirken kendi alfabelerinde olmayan sesbirimlerin bulunması durumunda zorluk çektikleri ve sesleri öğrenmekte zamana ihtiyaçları olduğu belirtilmektedir.

Karababa (2009), Yelok ve Büyükkiz (2009), Çağlayan (2010) tarafından yapılan çalışmalarda YDTÖ alanında öğrencilerin yaşadıkları genel sorunlar arasında sesletim sorununa da değinilmiş, Şengül (2014) ve Tüm’ün (2014) çalışmalarında ise alfabe ve sesletim problem olarak ele alınmıştır. Bu çalışmalarda birçok farklı ülkeden gelen yabancı uyruklu öğrenciler çalışma grubunu oluştururken, D1 İngilizce olan öğrencilerin bu ya da diğer alan çalışmalarında pek sık yer almadığı dikkat çekmektedir. Bu anlamda çalışmamızda araştırma grubu D1 İngilizce olan Amerikalı öğrencilerle sınırlandırılmış ve sadece ünlü sesletiminde yaşadıkları sorun ve güçlükleri belirlemek üzere planlanmıştır. Bununla birlikte kadın ve erkek beyni arasındaki yapısal ve biyokimyasal farklılıklar nedeniyle yabancı dil öğreniminde başarıyı etkileyen değişkenlerden biri olarak kabul edilen cinsiyet faktörünün probleme yönelik bir etkisinin olup olmadığı da araştırılmıştır.

Problem

Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler Türkçe ile ana dilleri (D1) arasındaki ses düzeni farklılıklarından dolayı Türkçedeki ünlü sesbirimlerin sesletiminde güçlükler yaşamaktadırlar.

Alt problemler

Türkçe öğrenen ABD uyruklu öğrenciler Türk alfabesinde en çok hangi ünlü sesbirimlerin sesletiminde ve yazımında sorun yaşamaktadır?

D2-D3-D4 ünlü sesbirimlerin doğru olarak söylenişinde ve yazılışında bir etken midir?

Cinsiyet faktörü ünlü sesbirimlerin söylenişinde ve yazılışında etkili midir?

Önem

A1 seviyesinde alfabeye ve sesletim çalışmalarına gereken önemin verilmemesi, ileri seviyelerde dahi düzeltilemeyen kalıcı telaffuz sorunlarına neden olmakta, iletişimde en önemli araç olan konuşma ve dinleme başta olmak üzere tüm hedef temel becerilerde iletişimsel yeterliliğe ulaşmada güçlük yaratmaktadır. Tüm ses olayları ve dilin temel kuralı olan ses uyumları da göz önünde bulundurulduğunda, alfabenin ses ve harf boyutunda öğretilmesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde temel gereksinimdir. Zira bir dilin öğrenilmesi de o dilin sesbirimlerinin, sözcüklerinin ve öbeklerinin doğru şekilde üretilmesiyle gerçekleşir.

Varsayımlar

Örneklem grubunun evreni tam olarak temsil ettiği varsayılmış, güvenilirlik ve geçerlik düzeyi uygun olarak kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma farklı değişim programları kapsamında Türkiye’de bulunan ve Koç Üniversitesi’nde A1 düzeyinin ilk yarısı A1.1 denklemindeki Yabancılar için Türkçe dersini alan 15’i kız ve 12’si erkek olmak üzere toplam 27 ABD uyruklu öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ses kayıtları sınıf ortamında Audacity®, Cross-Platform Sound Editor programıyla kaydedilmiştir.

Tanımlar

Sesletim: Söyleyiş. (TDK, 2005). Bir kelimenin ses, hece, ton ve vurgu bakımından söylenme biçimi, telaffuz. (TDK Büyük Türkçe Sözlük)

Dikte: Bir başkasına o anda söyleyerek yazdırma, yazdırma. (TDK, 2005)

Ünlü: Akciğerlerden gelen havanın ses yolunda her hangi bir engelle karşılaşmadan dil ve dudakların oluşturduğu ses. (Özkan, 2001)

2.1 Türkçede Ünlü Sesbirimlerin Özellikleri Ve Sınıflandırılması

Bir dilde ünlüler akciğerlerden çıkan havanın ses kanalında hiçbir engelle karşılaşmadan ses tellerini titretilmesiyle oluşan seslerdir. Bu seslerin oluşumunu sağlayan organlar sırasıyla ses telleri, dil, alt çene ve dudaklardır. Bu hava akımı ses tellerindeki titreşimle bir ton kazanır ve küçük dilin burun

yolunu kapatmasıyla ağız boşluğuna ulaşır. Alt çenenin ve farklı yönde hareket edebilen dilin devreye girmesi sonucu belli nitelikler kazanarak dudakların arasından geçer ve oluşumu tamamlanmış olur. Ünlülerin en temel özelliği tek başlarına söylenebilir ve hece kurabilir olmalarıdır. Ünlüler nasıl oluştuklarına, bir başka deyişle organların hareketlerine göre sınıflandırılır. Ünlülerin nitelik ve niceliği söylenişleri esnasında ağız boşluğunda oluşan açıklık ya da darlık durumuna, dudakların durumuna, dilin belli bir bölümünün ne kadar süreyle hangi pozisyonda kaldığına göre değişir. Havanın ağızdan ve burundan çıkışı da ölçütlerden biridir, ancak Türkçede bütün ünlüler ağız ünlüsü olma niteliği taşır, geniz ünlüsü bulunmamaktadır. Türkçenin ünlüleri berrak ağız ünlüleri olup Türkçe, ünlüler açısından zengin bir dil sayılır. Çünkü bütün dünya dillerinde ünlülerin toplam sayısı 13 iken, kimi dilde çok az ünlü bulunurken (örneğin Arapçada a, u, i gibi üç temel ünlü varken) Türkiye Türkçesinde 8 temel ünlü kullanılmaktadır. (Aksan, 1999: 19) 1 Kasım 1928 tarih ve 1353 sayılı kanunla kabul edilen bugünkü Türk alfabesinde 8 temel kısa ünlü sesbirim olarak "a, e, ı, i, o, ö, u, ü" ünlüleri bulunmakta ve her sese bir harf denkliliğine büyük ölçüde uymaktadır. Türkçe söz konusu olduğunda dudakların durumu ünlülerin birbirlerinden ayrılmasında önemli rol oynar, ancak asıl önemli rol dilin hareketidir. Örneğin "a" ünlüsünün oluşum aşamaları şu şekilde gerçekleşmektedir: Ses kanalının ikinci bölümüne, yani ağız boşluğuna gelen tonlu hava akımıyla dilin arka bölümünü yatay olarak kabarıp ve dikey yönde ağız boşluğunun en alt bölümüne iner. Alt çene geniş bir açı kazanır ve son olarak dudaklar düz bir şekil alarak "a" ünlüsünün oluşmasını sağlar. Bu anlamda Türkçedeki ünlülerin oluşum bakımından bahsedilen ölçütlerde sınıflandırılmaları şu şekilde yapılmaktadır:

Tablo 2.1. Ünlülerin oluşum bakımından sınıflandırılması

Dudakların durumuna göre		Düzler		Yuvarlaklar	
		Genişler	Darlar	Genişler	Darlar
Ağız açıklığına göre	Kalınlar (Art)	a	ı	o	u
Dilin durumuna göre	İnceler (Ön)	e	i	ö	ü

Gruplandırmalara göre her ünlünün ağız boşluğundaki durumuna göre şu şekilde belirmektedir: (Özkan, 2001: 82)

a ünlüsü: kalın, geniş, düz
ı ünlüsü: düz, geniş, dar
o ünlüsü: yuvarlak, geniş, kalın
u ünlüsü: yuvarlak, dar, kalın

- Dilin durumuna göre; Dilin yatay hareketi sonucunda ön, arka ya da orta bölümünün kabarması söz konusudur. Ünlüye bağlı olarak ağız boşluğunun ön, arka ya da orta kısmını daraltır.

- a, ı, o, u → Dilin arka bölümünün kabarıp yumuşak damakla arasındaki mesafeyi daraltmasıyla oluşurlar. Kalın, art ya da art damak ünlüleri olarak adlandırılırlar.

- e, i, ö, ü → Dilin ön bölümünün kabarıp ön damakla arasındaki açıklığı daraltmasıyla oluşan ünlülerdir. İnce, ön ya da ön damak ünlüleri olarak adlandırılırlar.

Dudakların durumuna göre; Akciğerlerden gelen havanın ses kanalında dilin dikey ve yatay hareketleriyle nitelik kazanıp dudakların arasından geçmesi sırasında dudaklar ünlüye bağlı olarak düz ya da yuvarlak şekil alır.

- a, e, ı, i → Ünlünün söyleniş sırasında dudaklar düz durumdadır ve bu durum gereği düz ünlüler olarak adlandırılırlar.

- o, u, ö, ü → Ünlünün söyleniş sırasında dudaklar yuvarlak bir şekil alır ve bu durum gereği yuvarlak ünlüler olarak adlandırılırlar.

Ağzın açıklık durumuna göre; Ağzın açıklık derecesi, hareket etme özelliğinden dolayı alt çene ve dile bağlı olarak değişir. Dil ağzın içinde kabarak ya da yayvan bir durumda

- a, ı, o, u → Dilin arka bölümünün kabarıp yumuşak damakla arasındaki mesafeyi daraltmasıyla oluşurlar. Kalın, art ya da art damak ünlüleri olarak adlandırılırlar.

- e, i, ö, ü → Dilin ön bölümünün kabarıp ön damakla arasındaki açıklığı daraltmasıyla oluşan ünlülerdir. İnce, ön ya da ön damak ünlüleri olarak adlandırılırlar.

e ünlüsü: ince, geniş, düz
i ünlüsü: düz, dar, ince
ö ünlüsü: yuvarlak, geniş, ince
ü ünlüsü: yuvarlak, dar, ince

Tablo2.2. Ünlülerin oluşum bakımından özellikleri

a	Kalın - Geniş - Düz	o	Kalın - Geniş - Yuvarlak
e	İnce - Geniş - Düz	ö	İnce - Geniş - Yuvarlak
ı	Kalın - Dar - Düz	u	Kalın - Dar - Yuvarlak
i	İnce - Dar - Düz	ü	İnce - Dar - Yuvarlak

İngilizcedeki ünlü sesbirimlerin özellikleri ve sınıflandırılması

Türkçede 8'i ünlü olmak üzere 29 harf varken İngilizce alfabesinde toplam 26 harf bulunmaktadır ve bunların 5'i ünlüdür. İngilizce alfabesinde bulunan a, e, i, o, u ünlü sesbirimlerin tamamı Türk alfabesinde de bulunmakta, ancak Türkçenin aksine İngilizce fonetik bir dil olmadığından yazıldığı gibi okunmamakta ve ünlülerin belli ölçütlerde farklı sesletimleri bulunmaktadır. İngilizcede ünlü sesbirimler alfabetik olarak "a:ey, ei, i:ay, o:ow, u:uw" şeklinde okunur ve ünlünün kaçınıcı hecede bulunduğu, ünlüden önce ya da sonra gelen ünsüzün ne olduğu ya da iki ünlünün çift ses oluşturduğu gibi durumlara bağlı olarak çeşitli sesletilirler. Beş sembol (harf) bu sesleri karşılayamayacağından İngilizcedeki ünlü sesbirimlere Uluslararası Fonetik Alfabe (International Phonetic Alphabet, IPA) göre sembolik karşılık bulunabilmektedir.

(Gilbert, 2008) Ünlüler dilin farklı kısımlarının ağız boşluğundaki hareketine göre oluşarak telaffuz edilir. İngilizcenin ünlü seslerin çoğu iki temel kategoriye ayrılabilir. İlk soru bu ayrımın kavranabilmesi için sınıflandırmanın nasıl açıklanacağıdır. Geleneksel sınıflandırmaya göre birçok kaynak bu sesleri kısa ve uzun sesler olarak açıklamaktadır. (Lane, 2000; Kreidler, 2004) İngilizcede ünlü sesbirimlerin oluşumlarına göre geleneksel sınıflandırma ölçütleri şu şekilde ele alınmaktadır:

- **Dilin yüksekliğine göre;** Dilin ağız boşluğunda hareket ederken damağa olan yakınlık seviyesine göre oluşan seslerdir. *Yüksek/kapalı, orta ve alçak/açık* olarak sınıflandırılırlar.

Yüksek ünlüler: [i : ı u u :]

Orta ün-

lüler: [e ɔ : 3 : ə] Alçak ünlüler: [æ a : ɒ Λ]

- **Dilin pozisyonuna göre;** Dilin ağız boşluğunda öne geriye doğru hareketiyle ağız boşluğundaki konumuna göre oluşan seslerdir. *Ön, merkez ve arka* olarak adlandırılırlar.

Ön ünlüler: [i : ı e æ]

Merkez ünlüler: [Λ 3 : ə]

Arka ünlüler: [a : ɔ : ɒ u :]

- **Dudakların durumuna göre;** Sesin ağızdan çıkışı sırasında dudakların aldığı şekle göre oluşan seslerdir. *Yuvarlak ve düz* olarak sınıflandırılırlar.

Yuvarlak ünlüler: [ɔ : ɒ 3 : u :]

Düz ünlüler: [i : ı e æ a : Λ ə]

- **Uzunluğa göre;**

Uzun/Gergin ünlüler: [i : a : ɔ : u : 3 :]

Kısa/Gevşek ünlüler: [ı e æ ɒ ɔ Λ ə]

Tablo 2.3. İngilizcede Ünlü sesbirimlerin sınıflandırılması

	Ön		Merkez		Arka	
	Uzun	Kısa	Uzun	Kısa	Uzun	Kısa
Yüksek/Kapalı	i:	ı			u:	ɒ
Orta		e	3:	ə	ɔ:	
Alçak/Açık		æ		Λ	ɑ:	ɔ

□ düz

■ yuvarlak

İngilizcede ünlü sesbirimler fonetik bir dil olan Türkçedeki sesbirimlerle belli noktalarda benzeşebilmekte, ancak tam olarak karşılık bulamamaktadır. Bu anlamda D1 İngilizce olup Türkçe öğrenen

öğrencilerin gerek söyleniş gerek yazılış bakımından Türkçe ünlü sesbirimlerinde güçlük çekmeleri oldukça doğaldır.

Tablo 2.4 İngilizce Sesbirimlerin Türkçedeki benzer ses karşılıkları

Ünlü sesbirimler	Türkçede söylenişi	Örnek sözcükler
i:	Türkçedeki "iğ" sesiyle benzeşir.	be, sheet, heat,
ɑ:	Türkçedeki "ağ" sesiyle benzeşir.	father, body, arm
ɔ:	Türkçedeki "oğ" sesiyle benzeşir.	law, four, daughter
3:	Türkçedeki "ög" sesiyle benzeşir.	burn, bird, learn

u:	Türkçedeki "uğ" sesiyle benzeşir.	do, blue, food
ı	Türkçedeki "i" sesiyle benzeşir.	bit, him, dig
æ	Türkçedeki "a" ve "e" seslerinin arasındadır."açık e" ile benzeşir.	bad, have, act
e	Türkçedeki "e" sesiyle benzeşir.	bed, set
ə	Türkçedeki "ı" sesiyle benzeşir.	about, away
ʌ	Türkçedeki "a" sesiyle benzeşir.	cup, but, love
ʊ	Türkçedeki "u" sesiyle benzeşir.	put, push, book
ɔ / ɒ	Türkçedeki "a" ve "o" arası bir sestir.	pot, top, rock

2. YÖNTEM

Araştırma yöntemimiz nitel olup bir durum çalışmasıdır. Veriler kodlandıktan sonra betimsel olarak analiz edilmiştir. Koç Üniversitesi'nde değişim programları kapsamında eğitim gören ve Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine göre A.1 düzeyinin ilk yarısına denk Yabancılar için Türkçe seçmeli dersini alan ABD vatandaşı 27 öğrenci üzerinde uygulama yapılmıştır. Uygulama öncesi öğrencilere çalışmanın amacı ile ilgili bilgi verilmiş, ses kayıtları ve tüm kişisel bilgiler için kendilerinden izin istenmiştir. Düzeye uygun olarak her biri önses, iç ses ya da son ses olarak en fazla iki ünlü içeren, birbirini takip eden her ikişer sözcükte ünlülerin kalın ve ince hallerinin ya da karıştırılması olası benzeşen seslerin bulunduğu (adam-evet,

uzun-üzüm, koltuk-gözlük gibi) onar sözcüğün sesletimi ve yazımı istenmiş, çıkan sonuçlar kategorik olarak kodlanmıştır. Buna göre kelimenin ilk ünlüsünün yanlış olması durumunda 1, ikinci ünlünün yanlış olması durumunda 2, her ikisinin yanlış olması durumunda 3, doğru olması durumunda da 4 olarak kodlanmıştır.

3.1 Çalışma gurubu

Çalışma kapsamında değişim programları vasıtasıyla Koç Üniversitesi'nde bir dönemlik eğitim alan tüm ABD uyruklu öğrencilere ulaşmak amaçlanmıştır. Ancak o kadar öğrenci ile yüz yüze çalışma imkanı bulunamamıştır. Çalışma grubu 15 kız, 12 erkek olmak üzere 27 ABD uyruklu öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin cinsiyetleri ve bildikleri diller tabloda sunulmuştur. (Kız: K, Erkek: E)

Tablo 3.1 Öğrencilerin cinsiyet ve bilinen yabancı dil dağılımı

	Cinsiyet	D2-D3		Cinsiyet	D2-D3
1. Öğrenci	K	İspanyolca	15. Öğrenci	K	Fransızca
2. Öğrenci	E	İspanyolca	16. Öğrenci	E	İspanyolca
3. Öğrenci	K	-	17. Öğrenci	K	Almanca
4. Öğrenci	E	İspanyolca	18. Öğrenci	K	İspanyolca
5. Öğrenci	E	İspanyolca	19. Öğrenci	K	Fransızca, İspanyolca
6. Öğrenci	E	Fransızca	20. Öğrenci	K	Almanca
7. Öğrenci	E	Arapça, İspanyolca	21. Öğrenci	K	İspanyolca
8. Öğrenci	E	Arapça	22. Öğrenci	K	Farsça
9. Öğrenci	E	İspanyolca	23. Öğrenci	E	İspanyolca
10. Öğrenci	K	Fransızca, Çince	24. Öğrenci	K	-
11. Öğrenci	E	İspanyolca	25. Öğrenci	E	İspanyolca
12. Öğrenci	K	Arapça	26. Öğrenci	K	Fransızca, Çince, Japonca
13. Öğrenci	K	Almanca	27. Öğrenci	E	İspanyolca
14. Öğrenci	K	Almanca			

3.2 Veri toplama araçları

Araştırma kapsamında katılımcılara daha önce seslendirmeleri istenen sözcüklerin yazılı olduğu ve yazmaları istenen sözcükler için boş bırakılan bir bölümün de yer aldığı formlar kullanılarak veriler toplanmıştır. Form üzerinde yer alan seslendirilmesi ve yazılması istenen kelimelerin tespitinde şu yol izlenmiştir. Katılımcıların seslendirdikleri sözcükler dijital ortamda kaydedilmiş, daha sonra bu kayıtlar deşifre edilerek dökümü çıkartılmıştır. Yazılması istenen sözcükler için katılımcılara bir form dağıtılmış, duydukları sözcükleri sırayla forma yazmaları istenerek veriler toplanmış, daha sonra bu veriler kodlanarak analiz edilmiştir. Her

bir katılımcı ile ayrı ayrı görüşülmüş ve veri toplama işlemi yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

3.3 Verilerin analizi

A1 düzeyinde Türkçe öğrenen 15'i kız 12'si erkek toplam 27 ABD uyruklu öğrencinin Türk alfabesindeki hangi ünlü sesbirimlerin sesletilmesinde ve yazılmasında güçlük çektiklerini belirlemek ve sesbirimleri oluştururken hangi dillerden faydalandıklarını belirlemek için öğrencilerin sesli ve yazılı verileri kodlanarak analiz edilmiştir. Aşağıdaki tabloya göre D2-D3-D4 olarak İspanyolca 1, Çince 2, Fransızca 3, Almanca 4, Arapça 5, Farsça 6 ve Japonca 7 ile kodlanmaktadır.

Tablo 3.2 D2-D3-D4 kodlanması

	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	10	37,0	40,0	40,0
3	2	7,4	8,0	48,0
4	5	18,5	20,0	68,0
5	2	7,4	8,0	76,0
6	1	3,7	4,0	80,0
13	1	3,7	4,0	84,0
15	1	3,7	4,0	88,0
23	2	7,4	8,0	96,0
237	1	3,7	4,0	100,0
Toplam	25	92,6	100,0	
Eksik Sistem	2	7,4		
Toplam	27	100,0		

3. BULGULAR

Öğrencilerden aşağıda verilen sırada seslendirmeleri ve yazmaları istenen sözcükler ünlülerin ince ve kalın hallerini içerdiğine ya da karıştırılması olası ses benzerliklerine göre ikiye ikiye ele alınarak değerlendirilmiştir. Sesletim uygulamasında “adam-evet, askı-eski, isim-ışık, koltuk-gözlük, mutlu-üzgün” ve dikte uygulamasında “havlu-evli, sıra-kira, kış-kuş, kötü-kutu, uzun-üzüm” sözcükleri

ri kullanılmıştır. Çıkan sonuçlar kategorik olarak kodlanarak aşağıda tek tek tablolarda sunulmuştur. Buna göre kelimenin ilk ünlüsünün yanlış olması durumunda 1, ikinci ünlünün yanlış olması durumunda 2, her ikisinin yanlış olması durumunda 3, doğru olması durumunda da 4 olarak kodlanmıştır.

Sesletim ile İlgili Bulgular

Sesletim uygulamasının sonuçları şu şekilde elde edilmiştir:

Tablo 4.1 “adam” sözcüğünün sesletimi

<i>adam</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	1	3,7	3,7	
4	26	96,3	96,3	3,7
Total	27	100,0	100,0	100,0

Tablo 4.2 “evet” sözcüğünün sesletimi

<i>evet</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	1	3,7	3,7	
4	26	96,3	96,3	3,7
Total	27	100,0	100,0	100,0

Katılımcıların ardı ardına seslettikleri “adam” ve “evet” sözcüklerinin ünlülerinde güçlük çekmedikleri ve tamamına yakının doğru olarak okuduğu gözlemlenmiştir. Farklı telaffuz edildiği durumlar

olsa da “a” ve “e” ünlüleri D1 İngilizcede var olan sesler olduğundan kolaylıkla seslendirildiği varsayılabilir. Bu durum D2, D3 ya da D4 kaynaklı da olabilir.

Tablo 4.3 “askı” sözcüğünün sesletimi

<i>askı</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
2	7	25,9	25,9	
4	20	74,1	74,1	25,9
Total	27	100,0	100,0	100,0

Tablo 4.4 “eski” sözcüğünün sesletimi

<i>eski</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
4	27	100,0	100,0	100,0

Katılımcılar “eski” sözcüğünde en küçük bir hata ve zorluk yaşanmamışken “askı” sözcüğünün ikinci ünlüsü olan “ı” ünlüsünde %26 civarında hata

yaptıkları gözlenmiştir. Bu durumun “ı” sesinin İngilizcede bulunmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4.5 “isim” sözcüğünün sesletimi

<i>isim</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
4	27	100,0	100,0	100,0

Tablo 4.6 “ışık” sözcüğünün sesletimi

<i>ışık</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	5	18,5	18,5	18,5
2	1	3,7	3,7	22,2
3	2	7,4	7,4	29,6
4	19	70,4	70,4	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Katılımcıların tamamı “isim” sözcüğünü doğru olarak seslendirirken “ışık” sözcüğünde ön ses ve son ses olarak bulunan “ı” ünlüsünün sesletiminde

zorluk yaşadıkları gözlenmiştir. Bu durumun “ı” sesinin İngilizcede bulunmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4.7 “koltuk” sözcüğünün sesletimi

<i>koltuk</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	1	3,7	3,7	3,7
2	3	11,1	11,1	14,8
4	23	85,2	85,2	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Tablo 4.8 “gözlük” sözcüğünün sesletimi

<i>gözlük</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	5	18,5	18,5	18,5
2	1	3,7	3,7	22,2
3	8	29,6	29,6	51,9
4	13	48,1	48,1	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Katılımcıların bir kısmı “koltuk” sözcüğünü hatalı seslendirmiş, ancak %85 oranında başarı gözlemlenmiştir. Grubun yarıya yakınında “gözlük”

sözcüğünün “ö” ve “ü” ünlülerinde güçlük yaşandığı gözlenmiştir. Bu durumun yine D1 kaynaklı olduğu söylenebilir.

Tablo 4.9 “mutlu” sözcüğünün sesletimi

<i>mutlu</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
3	1	3,7	3,7	3,7
4	26	96,3	96,3	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Tablo 4.10 “üzgün” sözcüğünün sesletimi

<i>üzgün</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	1	3,7	3,7	3,7
2	2	7,4	7,4	11,1
3	7	25,9	25,9	37,0
4	17	63,0	63,0	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Katılımcıların biri dışında “mutlu” sözcüğünde hata ve zorluk yaşanmamışken “üzgün” sözcüğünün ön ve son sesi olan “ü” ünlüsünde %40 civarında hata yapıldığı gözlenmiştir. İngilizcede bulunmadığı halde %63 oranındaki başarılı sesletimde

D2/D3/D4 kaynaklı olumlu aktarım söz konusu olabilir.

4.1.2 Yazılış ile İlgili Bulgular

Dikte uygulamasının sonuçları şu şekilde elde edilmiştir:

Tablo 4.11 “havlu” sözcüğünün yazımı

<i>havlu</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
2	2	7,4	7,4	7,4
4	25	92,6	92,6	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Tablo 4.12 “evli” sözcüğünün yazımı

<i>evli</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	3	11,1	11,1	11,1
2	4	14,8	14,8	25,9
4	20	74,1	74,1	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Katılımcılar %92 civarında bir oranla “havlu” kelimesini doğru olarak yazmışlardır. “evli” sözcüğü ise %74'lük bir oranda doğru yazılmış, %25 oranında hatalı yazım yapıldığı gözlenmiştir. Düşük orandaki hataların D1 kaynaklı olduğu, bu ünlü-

rin İngilizcede farklı telaffuz edilmesinin olumsuz aktarım olduğu söylenebilir. Örneğin “e” ünlüsü İngilizcede önses pozisyonundaysa Türkçedeki “i” olarak okunmaktadır.

Tablo 4.13 “sıra” sözcüğünün yazımı

<i>sıra</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	5	18,5	18,5	18,5
2	7	25,9	25,9	44,4
4	15	55,6	55,6	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Tablo 4.14 “kira” sözcüğünün yazımı

<i>kira</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	2	7,4	7,4	7,4
2	6	22,2	22,2	29,6
4	19	70,4	70,4	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Katılımcıların “sıra” sözcüğünü %55, “kira” sözcüğünü %70 civarında bir oranla doğru olarak yazdık-

ları, “ı” ve “i” seslerinde ve son ses olarak “a” ünlüsünde güçlük yaşadıkları gözlemlenmiştir.

Tablo 4.15 “kış” sözcüğünün yazımı

<i>kış</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	10	37,0	37,0	37,0
4	17	63,0	63,0	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Tablo 4.16 “kuş” sözcüğünün yazımı

<i>kuş</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	9	33,3	33,3	33,3
4	18	66,7	66,7	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Katılımcılar “kış” sözcüğünü %63 oranında doğru olarak yazmış, geri kalan %37'lik kısım “ı” sesini doğru yazamamıştır. Benzer durum %66,7 oranıyla “kuş” sözcüğünün doğru, %33,7 oranında “u”

ünlüsünün yanlış yazımı şeklinde gözlemlenmiştir. “ı” ünlü sesbirimin güçlük yarattığı ve iki ses farkının tam olarak algılanamadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 4.17 “kötü” sözcüğünün yazımı

<i>kötü</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	9	33,3	33,3	33,3
2	4	14,8	14,8	44,4
4	14	51,9	51,9	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Tablo 4.18 “kutu” sözcüğünün yazımı

<i>kutu</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	12	44,4	44,4	44,4
2	6	22,2	22,2	66,7
4	9	33,3	33,3	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Katılımcıların “kötü” sözcüğünün yazımında yarı yarıya başarılı oldukları, yaklaşık %52’si doğru yazarken “ö” ünlüsünün %33, “ü” ünlüsünün %15 civarında hatalı olarak yazıldığı gözlenmiştir. Diğer sözcük “kutu” ise sadece %33.3 oranında doğru

yazılmış ve “u” ünlüsü orta ses olarak yaklaşık %45 oranında, son ses olarak ise %22.2 oranında hatalı olarak yazılmıştır. Türkçeye özgü olan “ö” ve “ü” seslerinin algılanmasında güçlük yarattığı görülmektedir.

Tablo 4.19 “uzun” sözcüğünün yazımı

<i>uzun</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	10	37,0	37,0	37,0
2	7	25,9	25,9	63,0
4	10	37,0	37,0	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Tablo 4.20 “üzüm” sözcüğünün yazımı

<i>üzüm</i>	Frekans	%	Geçerli %	Toplu %
1	8	29,6	29,6	29,6
2	5	18,5	18,5	48,1
4	14	51,9	51,9	100,0
Total	27	100,0	100,0	

Katılımcıların “uzun” sözcüğünün yazımında güçlük çektikleri, sadece %37 oranında hatasız olarak yazıldığı gözlemlenmiştir. Ancak çalışma grubunun yarıdan fazlası “üzüm” sözcüğünü hatasız yazmış ve “ü” ünlüsünde %48 oranında yazım hatası gözlenmiştir.

4.1.3 Cinsiyete göre Sesletim ile İlgili Bulgular

Sesletim uygulamalarında elde edilen veriler katılımcıların cinsiyetlerine göre şu şekilde değerlendirilmiştir.

Tablo 4.21 “adam” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>adam</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	0	1	1
4	15	11	26
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre “adam” sözcüğünü kızların tamamının doğru seslendirdiği görülmektedir. Erkeklerden ise sadece bir kişi ilk hecedeki ünlüyü hatalı seslendirmiştir. Genel olarak bakıldığında

adam kelimesinin sesletiminde önemli bir sorun gözlenmemiştir. Başarı oranı birbirine yakın görülmektedir.

Tablo 4.22 “evet” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>evet</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	1	0	1
4	14	12	26
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre “evet” sözcüğünü erkeklerin tamamının doğru seslendirdiği, kızlardan ise sadece bir kişinin ilk hecedeki ünlüyü hatalı seslendirdiği görülmektedir. Genel olarak bakıldığında

adam kelimesinin sesletiminde önemli bir sorun görülmemektedir. Her iki grubun başarıları birbirine yakın görülmektedir.

Tablo 4.23 “askı” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>askı</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
2	3	4	7
4	12	8	20
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre kız öğrencilerin 12’si erkek öğrencilerin 8’i “askı” sözcüğünü doğru olarak seslendirirken, son ses olan “ı” ünlüsü 3 kız ve 4

erkek tarafından yanlış seslendirilmiştir. “ı” ünlüsünde yaşanan güçlük burada görülmektedir. Kız katılımcıların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 4.24 “eski” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>eski</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
4	15	12	27
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre “eski” sözcüğünü kız ve erkeklerin tamamının doğru seslendirdiği ve hiç güçlük çekilmediği görülmektedir.

Tablo 4.25 “isim” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>isim</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
4	15	12	27
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre “isim” sözcüğünü kız ve erkeklerin tamamının doğru seslendirdiği ve hiç sorun yaşanmadığı görülmektedir.

Tablo 4.26 “ışık” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>ışık</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	2	3	5
2	1	0	1
3	1	1	2
4	11	8	19
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre “ışık” sözcüğünü 11 kız 8 erkek doğru olarak seslendirmiş, kız ve erkek öğrencilerin 4’ü ön ses ya da son ses olarak “ı” ünlüsünü hatalı olarak seslendirmiştir. “ı” ünlüsü-

nün zorluk yaşanan ünlülerin başında geldiği ve diğer sözcüklere göre en çok hata yapılan sözcüklerden biri olduğu görülmektedir.

Tablo 4.27 “koltuk” sözcüğünün cinsiyete göre sesletim

<i>koltuk</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	0	1	1
2	2	1	3
4	13	10	23
Toplam	15	12	27

Tablo 4.28 “gözlük” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>gözlük</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	3	2	5
2	1	0	1
3	4	4	8
4	7	6	13
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloda 7 kız ve 6 erkek toplam 13 katılımcının “gözlük” sözcüğünü doğru seslendirdiği görülmektedir. Birinci ünlü olan “ö” ünlüsünü

3 kız ve 2 erkek, ikinci olan “ü” ünlüsünün 1 kız, her ikisini de eşit olarak 4 kız ve 4 erkek katılımcı

hatalı seslendirmiştir. Bu sözcükte genel olarak sesletim güclüğü çekildiği gözlemlenmiştir.

Tablo 4.29 “mutlu” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>mutlu</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
3	0	1	1
4	15	11	26
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloda “mutlu” sözcüğünün en az sorun yaşanan sözcüklerden biri olduğu, sadece 1 erkek katılımcının son ses olarak “u” ünlüsünün sesletiminde hata yaptığı görülmektedir.

Tablo 4.30 “üzgün” sözcüğünün cinsiyete göre sesletimi

<i>üzgün</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	1	0	1
2	1	1	2
3	4	3	7
4	9	8	17
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre “üzgün” sözcüğünün sesletimde güçlük yaşanan sözcüklerden biri olduğu, 9 kız 8 erkek toplam 17 katılımcı dışında 10 katılımcının hatalı seslendirdiği görülmektedir. Ön ses olarak “ü” ünlüsü 1 kız, orta ses olarak 1 kız ve 1 erkek katılımcı tarafından yanlış seslendirilmiştir.

Her iki pozisyonda da yanlış seslendiren 4 kız ve 3 erkek katılımcı olduğu görülmektedir.

4.1.4 Cinsiyete göre Sözcüklerin Yazılışı ile İlgili Bulgular

Sesletim uygulamalarında elde edilen veriler katılımcıların cinsiyetlerine göre şu şekilde değerlendirilmiştir.

Tablo 4.31 “havlu” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

<i>havlu</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
2	1	1	2
4	14	11	25
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre 14 kız ve 11 erkek katılımcı “havlu” sözcüğünü hatasız yazarken, 1 kız ve 1 erkek katılımcı ikinci ünlü olan “u” ünlüsünü

yanlış yazmıştır. Genel olarak bu sözcüğün yazımında büyük sorun görülmemektedir.

Tablo 4.32 “evli” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

<i>evli</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	2	1	3
2	3	1	4
4	10	10	20
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloda 10 erkek ve 10 kız katılımcının “evli” sözcüğünü hatasız olarak yazdığı, birinci

ünlü “e” ünlüsünü 2 kız 1 erkek, ikinci ünlü “i” ünlüsünü 3 kız 1 erkek katılımcı hatalı yazmıştır.

Tablo 4.33 “sıra” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

<i>sıra</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	3	2	5
2	6	1	7
4	6	9	15
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre 6’sı kız 9’u erkek toplam 15 öğrenci “sıra” sözcüğünü hatasız olarak yazmış, ilk ünlü “ı” ünlüsünü 3 kız ve 3 erkek, ikinci olan

“a” ünlüsünü 6 kız, 1 erkek katılımcı hatalı olarak yazmıştır.

Tablo 4.34 “kira” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

<i>üzgün</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	0	2	2
2	5	1	6
4	10	9	19
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloda 10’u kız 9’u erkek 19 katılımcı “kira” sözcüğünü doğru yazarken, birinci ünlüyü 2 erkek ve ikinci ünlüyü 5 kız 1 erkek katılımcı yanlış yazmıştır.

Tablo 4.35 “kış” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

<i>kış</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	5	5	10
4	10	7	17
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre 10 kız ve 7 erkek katılımcı “kış” sözcüğünü doğru olarak yazmış, 5 kız ve 5 erkek katılımcı hatalı yazarak sık rastlanan “ı” ünlüsü sorununu bir kez daha ortaya koymuştur.

Tablo 4.36 “kuş” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

<i>üzgün</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	4	5	9
4	11	7	18
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre “kuş” sözcüğü 11 kız ve 7 erkek katılımcı tarafından doğru olarak yazılmış, “u” ünlüsü 4’ü kız ve 5’i erkek olmak üzere 9 katılımcı tarafından hatalı olarak yazılmıştır.

Tablo 4.37 “kötü” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

<i>kötü</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	2	7	9
2	1	3	4
4	12	2	14
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre “kötü” sözcüğü 12 kız ve 2 erkek katılımcı tarafından hatasız yazılmıştır. Kızlar ile erkekler arasında gözle görülür bir fark olduğu görülmektedir. Birinci ünlü olan “ö” 2 kız ve 7 erkek tarafından, ikinci ünlü “ü” ise 1 kız 3 erkek katılımcı tarafından hatalı olarak yazılmıştır. “ö,ü” sesbirimlerinin sesletimde olduğu gibi yazmada da güçlük çekilen ünlüler arasında olduğu, kız katılımcı gurubunun başarısının daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 4.38 “kutu” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

<i>kutu</i>	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	7	5	12
2	3	3	6
4	5	4	9
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloda 5 kız ve 4 erkek olmak üzere toplam 9 öğrencinin “kutu” sözcüğünü hatasız olarak yazdığı görülmektedir. İç ses olarak “u” ünlüsünün hatalı yazılışı 7 kız 5 erkek, son ses olarak her iki guruptan da 3 katılımcı olarak görülmektedir. İki “u” ünlüsü içeren sözcüğün genel olarak yazımında güçlük çekildiği gözlemlenmiştir.

Tablo 4.39 “uzun” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

uzun	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	7	3	10
2	6	1	7
4	2	8	10
Toplam	15	12	27

Yukardaki tabloya göre 2 kız ve 8 erkek katılımcı “uzun” sözcüğünü hatasız olarak yazmıştır. “u” ünlüsü ön ses olarak 7 kız ve 3 erkek, iç ses olarak 6

kız ve 1 erkek katılımcı tarafından hatalı olarak yazılmıştır.

Tablo 4.40 “üzüm” sözcüğünün cinsiyete göre yazılışı

üzüm	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1	6	2	8
2	3	2	5
4	6	8	14
Toplam	15	12	27

Yukarıdaki tabloya göre 6’sı kız 8’i erkek olmak üzere 14 katılımcı “üzüm” sözcüğünü doğru yazmıştır. Ön ses olarak “ü” ünlüsü 6 kız 2 erkek katılımcı ve iç ses olarak 3 kız 2 erkek katılımcı tarafından hatalı olarak yazılmıştır. Sesletimde olduğu gibi yazılışta da “ü” ünlüsünde sorun yaşandığı gözlemlenmiştir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

YTÖ alanında en temel sorunlardan birisi öğrencilerin sesbirimleri doğru ve akıcı bir şekilde söyleyememeleri ve buna paralel olarak yazamamalarıdır. Bu soruna neden olan durumların başında D1 gelmektedir. Bu çalışmada ABD uyruklu öğrencilerin oluşturduğu araştırma gurubu üzerinde yapılan uygulamalarla D1 İngilizce olan öğrencilerin Türkçedeki hangi ünlü sesbirimlerin sesletiminde ve yazımında güçlükler yaşadıkları araştırılmıştır. Ayrıca katılımcıların bildikleri D2, D3 ve D4 ile cinsiyet faktörünün olası etkileri de alt problemler olarak ele alınmıştır. Yapılan uygulamaların sonucunda elde edilen verilerin çözümlemesi Türkçenin kendine özgü olan “ı,ö,ü” ünlü sesbirimlerinin gerek sesletimde gerekse yazımda en çok sorun yaşanan ünlüler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu sesbirimlerin İngilizcede olmayışı öğrencilerin bu sesleri anlayamamalarına ve birbirleri yerine kullanmalarına neden olmaktadır. Örneğin “ı” yerine “i” ünlüsünün, “ö” ünlüsü yerine “o” ünlüsünün

ve “ü” ünlüsü yerine “u” ünlüsünün kullanılması en genel hata olarak tespit edilmiştir. Diğer taraftan aynı ünlülerin sesletiminde ve yazımında başarılı olan katılımcıların İspanyolca, Fransızca ve Almanca bildikleri belirlenmiş ve D2,D3 ve D4’ten faydalanarak olumlu aktarım yapmış olabilecekleri tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyet farkının ünlülerin sesletimi ve yazılışında büyük fark yaratacak bir etken olmadığı, ancak genel olarak kız katılımcıların erkeklere nispeten daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2 Öneriler

YTÖ sorunlarının başında gelen Türkçe ses sistemi ve alfabesi, A1 seviyesinin en başından itibaren soruna yönelik sınıf içi çalışmalarla desteklenmeli, öğrencilerin sesleri ve sembolleri tanıyıp kavramaları sağlanmalıdır. Alfabe ve ses öğretilirken seslerin çıkış şekli, dudak, dil ve gırtlığın aldığı durum gösterilerek öğrencilerin sesleri oluşturmalarına yardım edilmelidir. Sesletim çalışmalarına ilerleyen seviyelerde de sık sık yer verilerek öğrencilerin var olan bilgileri pekiştirilmeli ya da eksik noktaları tamamlanmalıdır. Bu çalışmalar yoğun olarak işitsel materyallerle desteklenmelidir. Sonuç olarak bu yönde ders etkinliklerine yer verilmesi ve öğretim programlarının sorunun çözümüne yönelik oluşturulması gerekmektedir.

Kaynakça

- AKSAN, D. (1999). *Türkçenin Gücü*. (6. Baskı) Ankara: BilgiYayınevi
- AKARSLAN, K. (2002) Almanca ve Türkçenin Ses Düzeni ve Yabancı Dil Öğretiminde Bundan Kaynaklanan Sorunlar. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- BACANLI, E. ve BEYTULLAHOĞLU, T. (2011). Türkçenin Ses Bilgisi. *Turkish Studies International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, sayı 6/2, s. 1105-1110.

- KARABABA, C. Z. (2009). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar. sayı 42/2, s.265-277. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*.
- ÇAĞLAYAN, B. (2010). Arnavutluk'ta Türkçe Öğrenenlerde Karşılaşılan Telaffuz Hatalarının Sebepleri ve Çözüm Yolları. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Çalışmalar*. 8. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- ÇİFTÇİ, M. (2006). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sesletim Sorunu.
- DEMİR, N. ve YILMAZ, E. (2011). *Türkçe Ses Bilgisi*. (1. Baskı) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri
- DURMUŞ, M. (2013). *Yabancılar Türkçe Öğretimi*. (2. Baskı) Ankara: Grafiker Yayınları
- EKER, S. (2010). Ünlülerin Temel Özellikleri Üzerine Birkaç Not. *Turkish Studies International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, sayı 5/4, s. 305-320.
- EFENDİOĞLU, S. ve İŞCAN, A. (2010). Türkçe Ses Bilgisi Öğretiminde Ses Olaylarının Sınıflandırılması. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)*. sayı 43, s. 121-143
- ERGENÇ, İ. (2002). *Konuşma Dili ve Türkçenin Söyleniş Sözlüğü*. Ankara: Multilingual Yabancı dil Yayınları.
- GILBERT B., J. (2008) *Teaching Pronunciation Using the Prosody Pyramid*, New York: Cambridge University Press
- GÜRER, G. ve BOZ, E. (Ed.), *Türkçenin Çağdaş Sorunları*, Ankara : Divan Yayınevi
- HİŞMANOĞLU, M. (2004). *Problematic English Consonants and Vowels for Turks in Relation to ELT: Text Development and Problem Solutions*, Yayınlanmış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KREIDLER, W.C. (2004). *The Pronunciation of English, A Course Book*. (2. edition) USA: Blackwell Publishing
- LANE, R.R. (2000). *Lane's English Pronunciation Guide*. Stanford. (revised edition) Stanford: Lane Press
- MAVAŞOĞLU, M. ve TÜM, G. (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Çukurova Üniversitesi.
- ÖKSÜZ, A. (2011). Türk Soylulara Türkiye Türkçesinin Öğretiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, sayı 14/4, s.79-112.
- ÖZKAN, M. (2001) *Türkçenin Ses ve Yazım Özellikleri*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- SCHAETZEL, K. ve LOW LING E. (2009) Teaching Pronunciation to Adult English Language Learners. <http://www.cal.org/caelanetwork/resources/briefs.html> adresinden erişilmiştir.
- ŞENGÜL, K. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Alfabe Sorunu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, sayı 3/2, s. 325-339.
- TDK. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÜM, G. (2014). Çok Uluslu Sınıflarda Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sesletim Sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 29/2, s.255-266.
- YELOK SAVAŞ, V. ve BÜYÜKİKİZ KAAAN K. (2010). Türkçe Öğrenen Yabancıların Okuma Sırasında Yaptıkları Hatalar Üzerine Tespitler. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Çalışmalar*. 8. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.